

foto's Hans van den Bos

Meer natuur van allen en voor allen: plant omnibossen

In de *NRC* van 5 oktober 2024 vielen mij twee artikelen op. 'Scouten binnen de lijntjes' van Freek Schravessande gaat over de snel afnemende ruimte voor scouting om de natuur te beleven. Hij legt uit dat het steeds moeilijker wordt om met kinderen in de natuur een beetje avontuurlijk actief te zijn. Een paar bladzijden verderop houdt Kaat Biesemans in 'Laat kinderen in de natuur ervaren wat er kruipt, sluipt en fluit' een warm pleidooi voor het belang van natuurbeleving. Met als basislogica: onbekend maakt onbemind en onbemind maakt onbeschermd. Beide signalen zijn terecht en de combinatie is zorgelijk. Maar er is een oplossing: omnibossen.

tekst Vincent Lokin

> Sowieso zijn er steeds vaker signalen over een vermeende tegenstelling tussen natuur en mensen. Want natuur kost steeds meer van 'onze' ruimte en als er nieuwe natuur komt mag er ineens niets meer. Niet alleen in die natuur maar ook eromheen. In agrarische kringen – traditioneel een beroepsgroep met hart voor de natuur – is de begrijpelijke reflex: stop de natuurontwikkeling, want voor je het weet is die succesvol en vestigen zich daar beschermde soorten en dan krijgen we verdere beperkingen opgelegd. Hetzelfde geldt voor (tijdelijk) braakliggende bedrijven-terreinen: pas op voor natuur!

Daar moeten we wat mee. En daar kunnen we wat mee. Grote delen van de Nederlandse natuur zijn beschermd, in het Natuurnetwerk Nederland (NNN), of hoog beschermd (Natura 2000). Hoewel soms anders wordt beweerd zijn deze arealen zorgwekkend klein in verhouding tot de oppervlakte en het intensieve gebruik van Nederland. Daaraan moeten we dus niet morrelen. Veel van die gebieden voldoen nog niet aan de idealen ('natuurdoeltypen') van de beleidsmakers, dus er wordt door terreinbeheerders intensief beheerd – sommigen zeggen: getuinierd – om die natuur in het ideale keurslijf te krijgen. Mensen zijn daarbij al snel verstorend, en moeten dus op de paden blijven.

Maar er is ook behoefte aan gebruiksnatuur: natuur die voor iedereen is. Ja-tenzij-natuur. Omdat bos de hoogst gewaardeerde natuursoort is zouden we als eerste moeten inzetten op bossen. Bossen waar je wél een kuil mag graven, een takkenhut mag bouwen of een fiekke stoken. Waar scoutinggroepen hun gang kunnen gaan, waar kinderfeesten gehouden kunnen worden en waar schoolkinderen een 'geheime' hut mogen bouwen. Zonder melding of vergunning. Basisregels: respect voor natuur, respect voor elkaar, tolerantie en vrijheid. De tenzij moet daarom zo beperkt mogelijk zijn. Bijvoorbeeld: geen bomen omzagen, geen rotzooi achterlaten, geen overdreven herrie maken. Verder mag alles: vrij zijn in de natuur.

En wat voor bos het dan precies wordt: we zien wel. Plant veel verschillende soorten aan, en kijk wat het wordt. Allerlei invloeden, waaronder mensen, bepalen het resultaat. Het bos regelt het zelf wel: rewilding in een eigentijdse vorm.

Om dit te laten werken moeten die gebieden groot genoeg zijn. Met drie groepjes mensen op een hectare zit je elkaar al snel in de weg. In een hectare natuur zit je sowieso altijd vlak bij de rand; weg oergevoel. We hebben percelen nodig van tientallen of honderden hectares gebruiksnatuur, het liefst in de buurt van mensen. Mooie kans daarvoor biedt de Nationale Bossenstrategie, die sinds 2020 geldend beleid en onderdeel is van de ambities van de Klimaatwet. We spraken toen af dat er in Nederland voor 2030 37.000 hectare bos bij moet komen. De uitvoering blijft achter. Dat heeft onder andere te maken met de hiervoor genoemde controverse: pas op met natuur, want voor je het weet mag er niks meer.

Mijn oproep: maak snel meer en nieuwe bossen, en keten die niet in beschermingsregels die het gebruik beperken. Sta verbaasd wat de combinatie van natuurkracht en welwillende mensen oplevert. Laat mensen zich verbinden met die natuur en natuurervaringen opbouwen. Niet anderen de maat nemen, maar zelf doen wat ze zelf belangrijk vinden. Genieten van de weg die het bos zelf kiest. Vrije bossen, van allen voor allen. Omnibossen dus.

Maar na zo'n oproep komt natuurlijk de onvermijdelijke en terechte vraag: Hoe dan? En wie betaalt de rekening? Volgens mij kunnen we dit mooi koppelen aan de grootschalige woningbouwambities in de komende tien jaar. Richtlijn: voor elke

nieuwe woning leggen we 200 m² omnibos aan. Dus voor iedere vijftig woningen een hectare bos. Daarvoor is (landbouw)grond en inrichting nodig, en dat kost ongeveer 100.000 euro per hectare. Dit betekent dat iedere woning 2.000 euro duurder wordt. Best veel geld, maar slechts een fractie van de bouwkosten. En naast het – onbetaalbare – belang van natuurbeleving, dragen die bossen ook 'gewoon' bij aan de andere bekende bosbaten. Ik noem biodiversiteit, CO₂-vastlegging, fijnstofafvang, hittestressreductie, waterzuivering en waterretentie; allemaal zaken waarvan nut en noodzaak inmiddels onomstreden zijn voor de gezondheid, de veiligheid en het welzijn van mensen. En als gunstig neveneffect dat er weer een versnelling komt in de mooie ambities van de Bossenstrategie. Want die afgesproken 37.000 hectare nieuw bos zijn nog lang niet gepland, laat staan gerealiseerd.

Ik sluit graag aan bij de 3:30:300-vuistregel voor groenere en gezondere steden. Deze vuistregel – in 2021 bedacht door Cecil Konijnendijk op basis van wetenschappelijke inzichten – wordt inmid-

dels breed omarmd. De essentie is dat iedereen tenminste drie flinke bomen moeten kunnen zien vanuit woning, werkplaats of school. Bovendien moet er tenminste 30 procent kroonbedekking zijn in elke wijk. Verder mag de afstand tot het meest nabijgelegen openbare groen van hoge kwaliteit – lees: een park – niet meer dan 300 meter van de woning bedragen. Ik doe een pleidooi om hieraan 3000 toe te voegen: binnen 3000 meter vanaf iedere woning een omnibos waarmee iedereen binnen 10 minuten fietsen of een half uur lopen in het bos staat.

Alleen als we letterlijk en figuurlijk ruimte bieden kunnen we een nieuwe generatie binden aan natuur. De komende decennia zal alleen maar duidelijker worden hoe belangrijk dat is.<

vincent@lokin.com

Vincent Lokin is bosbeheerder en -bevorderaar. Hij schreef deze bijdrage op persoonlijke titel.

